

A vasércz kivitelének megtiltása pedig nézetem szerint nemzetgazdasági szempontból felette fontos érdeket képvisel, mert a vasércznek kivitele és külföldön végzendő kiolvasztása által nemcsak számos hazai kohómunkás, hanem a vaskohászathoz feltétlenül szükséges faszén előállításánál foglalkozó erdei munkások (tüzifavágó, szénégető) megfelelő keresettől esnek el. Most pedig, amidőn a folyton nagyobbodó kivándorlás nemcsak törvényhozásunkat, hanem egész társadalmunkat preventív intézkedések megtételével foglalkoztatja, minden utat és módot meg kell ragadnunk a tekintetben, hogy hazai munkásságunkat kellő foglalkoztatáshoz s ennek folytán megfelelő keresethez juttassuk.

Az alsóbbrendű vasutakról szóló törvénytervezet tárgyalásáról.

Az alsóbbrendű vasutakról szóló törvénytervezetet, amelyben tudvalevőleg az Országos Erdészeti Egyesületnek 8 év előtt hangoztatott kívánságai messzemenő mértékben figyelemben részesültek, mult hó 28. és 29-én tárgyalta a kereskedelemügyi minisztériumban tartott értekezlet, amelyen a földmivelésügyi minisztert Martian Livius m. k. erdőmester, az Országos Erdészeti Egyesületet Bund Károly egyesületi titkár képviselte. Utóbbi a sajáthasználatu vasutakról szóló fejezetnél szólalt fel, kiemelve, hogy erdőgazdaságunknak eminens érdeke, hogy a közforgalmi eszközök minél sűrűbben hálózják be az országot; éppen ezért az Országos Erdészeti Egyesület rokonszenvesen fogadta a szóban forgó törvénytervezetet, melytől remélheti, hogy oly újabb helyi-érdekű és gazdasági vasutak létesítését fogja előmozdítani, amelyek azokba a félreeső mellékvölgyekbe is belenyulnak, amelyek az erdőgazdaság tevékenységének szinterei.

Legközvetlenebbül azonban az erdőgazdaság a sajáthasználatu vasutak kérdésében van érdekelve, amelyeknek engedélyezése, területük biztosítása stb. tekintetében ingadozó, zavaros és fölösen körülményes volt az eddigi gyakorlat. Ez indította az Országos

Erdészeti Egyesületet arra, hogy ezen vasutakra vonatkozólag már 8 év előtt bő memorandumban fordult a kereskedelemügyi kormányhoz. Kellemes kötelességet teljesít, amidőn a kereskedelemügyi miniszter urnak őszinte köszönetet mond, hogy az erdészeti egyesület kívánságait a tárgyalás alatt álló törvénytervezetben oly messzemenő módon figyelembe vette s csupán azt a kérést fűzi ehhez, hogy a részletkérdésekre vonatkozólag táplált óhajokat a miniszter ur az életbeléptető rendeletben hasonló jóakaró elbírálásban részesítse.

Ugyancsak a saájáthasználatu vasutakra vonatkozólag a magánvasutak országos szövetsége részéről is történt felszólalás, amely az erdőtörvény 178. §-a alapján való területhasználati jog még határozottabb hangsúlyozását kívánta és egyuttal az 1907. évi III. t.-cz. 8. §-ában biztosított kisajátítási jogot a kertekre és beltelkekre is kiterjeszteni óhajtotta. Az első kívánság a közigazgatási bíróság újabb, helytelen gyakorlatán alapul. Mig ugyanis az 1907. évi III. t.-cz. életbeléptéig a közigazgatási bíróság számos oly ítéletet hozott, amely a területhasználati jogot erdei vasutak részére az erdőtörvény 178. §-a alapján lehetővé tette, az említett időponttól kezdve, amidőn ugyanis az 1907. évi III. t.-cz. 8. §-a szerint erdei vasutak részére a kisajátítás joga is igénybe vehető, az erdőtörvény 178. §-a alapján a vasut részére való terület-használati jogot, daczára, hogy ez a szakasz semmiféle módon sem vesztette érvényét, ítéleteiben többé már nem engedte meg, hanem a hosszadalmas kisajátítási eljárásra utalta a feleket, esetleg akkor is, ha csak rövid időre épülő vonalokról van szó. A közigazgatási bíróság ezzel korábbi elvi jelentőségű határozataival ok nélkül ellentétbe helyezte magát és a gyakorlati életben sok bajt okozott az érdekelt feleknek. Éppen ezért már a kormánynak az alsóbbrendű vasutakról szóló törvénytervezete is felemlíti 73. szakaszában s ekként mintegy megerősíti az erdőtörvény 178. §-a alapján szerzett területhasználati jogot. A magánvasutak országos szövetsége azonban ezt a jogot a kisajátítási jog igénybevételéről szóló 76. §-ban is kodifikálni kívánja, mert csak így véli elejét venni annak, hogy a közigazgatási bíróság adott esetben ne foglalja el ismét újabb, káros álláspontját. E kívánság ellen természetesen az erdőgazdaság szempontjából kifogást emelni

nem lehet, bár részünkről e garanciát már a 73. §-ban is felismerni véljük.

Egészen új, a gyakorlat szempontjából szintén fontos követelmény az 1907. évi III. t.-cz. 8. szakaszában említett kisajátítási jognak kiterjesztése a kertekre és beltelkekre. Az említett szakasz jelen szövege szerint ugyanis csak mező- vagy erdőgazdasági művelés alatt álló terület sajátítható ki erdei vasut céljaira. Szűk völgyek alján elterülő belsőségek vagy kertek tehát teljesen lehetetlenné tehetik a vasut építését, bár az erdőtörvény alapján való területhasználat kertekben is megszerezhető.

Egyébként ide iktatjuk a magánvasutak szövetsége részéről az értekezleten benyújtott indítvány teljes szövegét:

Az erdőtörvény (1879. XXXI t.-cz.) 178. §-a megállapította minden földbirtokosnak azon kötelezettségét, hogy idegen erdei terméket köteles *bárminő művelési ághoz tartozó* földjein keresztülbocsátani, ha azok egyébként az erdőből egyáltalán nem, vagy csak lényegesen magasabb költségekkel lennének kiszállíthatók. Ezen törvényes rendelkezéssel megadatott az erdőtulajdonosoknak azon jog, hogy erdejük termékeit a földtulajdonos kellő kártalanítása s illetve a kártérítés biztosítása mellett idegen ingatlanokon keresztül, az ingatlan tulajdonosának akarata ellenére is leszállíthassa és ily módon értékesíthesse.

Az erdőtörvény ezen kedvezményével az érdekelt erdőtulajdonosok két évtizeden keresztül éltek és ezen kedvezményt minden egyes esetben, amidőn valamely kellő belátással nem bíró földtulajdonos az erdei termékeket vagy egyáltalán nem, vagy csak túlzott igények mellett akarta földjein keresztülbocsátani, igénybevétték.

Ezen kedvezmény igénybevétele mellett az országban számtalan iparvasut épült és így számtalan erdő nagy tömegű fatermékeinek kihasználása és értékesítése vált lehetségessé. Így különösen Arad megyében is sok ilyen iparvasut épült és nagy kiterjedésű erdők váltak ezen eljárás folytán haszonhajtó vagyontárggyá.

Az ezen törvényes rendelkezés által megköveitelt eljárás körülményességetől ment és egyszerű volt.

Az erdőtulajdonos benyújtotta az illetékes közig. erdészeti bizottsághoz kérvényét, amelyben kifejtette az erdő fekvését és a más uton való leszállítás nehézségeit, csatolta az érdekelt s az átszállítást meg nem engedő földtulajdonosok névjegyzékét, a tervezett vasut helyszínrajzát és ezek alapján kérte az átszállítás megengedését.

A közig. erdészeti bizottság a helyszínére tárgyalást tűzött ki, kiküldött a helyszíni megbírálni végett egy bizottságot, meghívta szakközeg gyanánt az illetékes erdőfelügyelőt, megidézte az érdekelteket és a helyszíni eljárás során megállapította ezen kiküldött albizottsága útján, hogy a kérdéses erdőterület termékei másuton lehozhatók-e?

A közig. erdészeti bizottság tagadó esetben az albizottság jelentése, illetve jegyzőkönyve alapján kimondotta, hogy az érdekelt földtulajdonosok az átszállítást megengedni kötelesek; egyuttal javaslatot tett a feleknek a vasut által igénybeveendő területek bérösszegeire vonatkozólag és kötelezte a vasutépítőt, hogy ezen bérek és egyéb kártérítések biztosítására valamely összeget helyezzen letétbe.

Ezen elsőfoku határozatban a felek rendszerint megnyugodtak; felebbezés esetén azonban a végleges jogérvényes határozat a magyar kir. közig. bíróság által rendszerint néhány hét alatt meghozatott s így egyszerű eljárás mellett legfőljebb három hó alatt az átszállítás megengedésének kérdése végleg megoldatott. Ezen jogérvényes határozat alapján a vasutépítő a biztosíték letétele mellett birtokba lépett s a kártalanítás kérdése, amely birói uton maradt, egyáltalán nem tartotta fel a vasut kiépítését.

A hazai ipar fejlesztéséről szóló 1907. évi III. t.-cz. azonban ezen fennálló állapotokat az erdei iparvállalatok előnyére változtatni s ezek helyzetén könnyíteni óhajtván, 8. §-ában erdei iparvágányokra kisajátítási jogot engedélyezett.

Ezen jogkiterjesztésnek s illetve a kisajátítási jog ezen megadásának az volt az első következménye, hogy a közig. bíróság azt az álláspontot foglalta el, miszerint az erdőtulajdonosnak most már kisajátítási joga lévén, az 1879. évi XXXI. t.-cz. 178 §-ában szabályozott átszállítási engedélyezési eljárásnak többé helye nincs, hanem az erdei iparvasut tervezője a kisajátítási jog igénybevételére utasítandó. (1406/1907. sz. alatt.)

Az erdőtulajdonosok és illetve a fatermelők helyzete ezzel lényegesen rosszabbodott és szinte válságossá vált.

Ezen kedvezőtlen fordulatot az okozta, hogy a kisajátításról szóló 1881. évi XLI. t.-cz. tömémentelen, pontosan betartandó formalitást ir elő, amelyek betartása és elvégzése aránytalan időbe és költségbe kerül, amit a földtulajdonosok az erdőtermelő ellen a legfokozottabb mértékben kihasználnak.

A kisajátítási törvény a kisaj. eljárás megindításához mindenekelőtt a kereskedelmi miniszternek műszaki munkálatok alapján előterjesztendő előmunkálati engedély iránti kérvényt kíván, melynek folytán az előmunkálati engedély megadatik.

Az előmunkálati engedély elnyerése esetén azután kisajátítási terv és összeírás készítendő minden községre nézve külön-külön.

Ezen terv és összeírás annyi tkvi és kataszteri adatot, felmérést, rajzolást, szóval oly tömegű jogi és műszaki munkálatokat kíván, amelyeknek elvégzése hetekbe, esetleg hónapokba és mindenesetre ezeket tevő költségbe kerül.

A terv és összeírás alapján ismét kérvényezni kell a kisajátítási jog megadását és az eljárás elrendelését.

Az eljárással az illetékes közig. bizottság bizatik meg, amely 15 napos közszemlére való kitétel és hirdetmény után helyszini tárgyalást tűz ki és csak azután hozza meg érdemleges határozatát, amely a keresk. miniszterhez felebbezhető.

Ennek folytán tehát hónapok és esetleg egy év kell ahhoz, hogy a kisajátítási terv végérvényesen megállapíttassék.

Az ügy ily stádiuinában a keresk. miniszter a kisajátítási törvény 45. §-a alapján megengedheti ugyan a kisajátítást kérő vállalatnak a kisajátítási ár letétbe helyezése mellett a birtokbalépést és a munkálatok megkezdését, ezt azonban csak közérdekből teheti. Ámde az erdőtulajdonos azon érdeke, hogy erdőségeinek fáját mielőbb kitermelhesse és értékesíthesse, igen lényeges magánérdeket képez ugyan, azonban rendes körülmények között aligha minősíthető közérdeknek, miért is a miniszternek csak a legritkább esetekben van megadva a lehetőség arra, hogy az erdei iparvasutak tulajdonosait a fenti kedvezményben részesíthesse.

Amelyik fatermelő ezen kedvezményben nem részesülhet — már pedig ide tartozik a fatermelők túlnyomó nagy része — annak be kell várni a bírói kártalanítási eljárás lefolyását, amely a kisajátítási törvény értelmében a Kuriáig vihető fel. Hogy oly peres ügy, mely a Kuriáig mehet, Magyarországon legalább 3—4 évig elhúzódik: azt bővebben bizonyítgatni felesleges, mert köztudomású.

Ily körülmények között tehát legjobb esetben is 4—5 évig tart, amíg az erdőtulajdonos építendő iparvasutján az első kapavágást megteheti.

Még súlyosabbá teszi a helyzetet egy az 1907. évi III. t.-cz. 8. §-a által életbeléptetett új intézkedés.

Az erdőttörvény 176. §-a értelmében az átszállítási engedély a tulajdonosnak „bárminő művelési ághoz tartozó földjein keresztül“ megadható. Vagyis semmiféle különbség a külsőség s belsőség közt nem volt, mert az átszállítás mindkettőn keresztül megengedett.

Ezzel szemben az 1907. III. t.-cz. 8. §-a úgy rendelkezik, hogy kisajátításnak az erdei iparvágányok céljaira csak oly ingatlanokra van helye, amelyek „kizárólag mezőgazdasági vagy erdészeti művelés alatt állanak, vagy parlagon hevernek“. A törvény ezen szövegezéséből kitűnőleg udvar, kert s általában belsőség az erdei iparvasutak céljaira kisajátítás alá nem vonható. Már pedig oly iparvasut, amely több falu határán vezet keresztül, rendes körülmények között néhány helyen valamely kertet vagy belsőséget majdnem kivétel nélkül érint, ami hegyi falvaink szétszórt építkezési módja és rendezetlen utczái mellett alig is képzelhető másképp. Ily esetekben tehát mindig külön magánalku kötendő az érdekelt tulajdonossal s képzelhető, hogy a fatermelő kényszerhelyzetét miképpen használják ki a telektulajdonosok.

Az eljárás ezen költséges, lassu, nehézkes és szövevényes voltát az érdekelt földtulajdonosok is jól ismerik, miért is ma, amikor az erdőttörvény szerinti átszállítási engedéllyel való erdei iparvasutépítés felebbezés esetén kivihetlenné vált, még sokkal mértéktelenebb igényekkel lépnek fel, mint azelőtt, amikor tudnivaló volt, hogy az erdőtulajdonos az átszállítási engedélyt minden nagyobb költség, teher nélkül, rövid néhány hónap alatt ugysis megszerezheti.

A legutóbbi időben egy földtulajdonos 800 négyszögméter területért évi 10.000, mondj fizezer korona bért követelt, az uradalmi intéző pedig még külön 3000, mondj háromezer korona tiszteletdíjat, illetve províziót (!).

Más földtulajdonosok ha nem is ily óriási összegeket, de négyszögölenként 50—60 fillér évi bért, tehát holdanként és évenként 800—1000 koronát követteltek, vagyis oly összeget, amelyért az illető hegyes, erdős vidéken akár két holdat is tulajdonul lehet kapni. Emellett azonban ki két, ki négy marhára ingyenes erdei legeltetést is követelt az erdőtulajdonostól, úgy hogy ily mértéktelen igények által a vasút létesítése teljesen lehetetlenné vált.

Az előadottak összefoglalásából tehát kitűnik, hogy az 1907. évi III. t.-cz. 8. §-ának jóindulatu intézkedése nemcsak hogy el nem érte azon célt, amelyet szolgáltni akart: az erdei iparvasutak létesítésének megkönnyítését, hanem ellenkezőleg, a viszonyokat súlyosabbá tette. Mert a kisajátítási eljárás nehézsége és roppant drágasága, továbbá a belsőségeknek a kisajátítás alól való kivonása utján az iparvasut építőjét még sokkal jobban kitette a földtulajdonosok kapzsiságának és mértéktelen követeléseinek, mint ahogy azok annak azelőtt ki voltak téve.

Ezek szerint tehát az alsóbbrendű vasutakról szóló törvényjavaslat 76. §-a az erdőtulajdonosok és fatermelők érdekében oly módon egészítendő ki, hogy mondassék ki a hozandó törvény szövegében, miszerint az iparvasut tervezőjének jogában áll saját választásához képest vagy az 1879. évi XXXI. t.-cz. 178 és következő §§-aiban szabályozott átzállítási engedélyezési eljárás, vagy pedig az 1907. évi III. t.-cz. 8. §-a értelmében megindítandó kisajátítási eljárás utján magának a földterületek igénybevételét biztosítani; továbbá, hogy az 1907. évi III. t.-cz. 8. §-a oly módon egészítették ki, miszerint a kisajátítási jog a belsőségre, illetve kertekre is kiterjed.

A gyapjas pille (*Ocneria dispar*) 1908. évi károsításai.

Irta: *Földes János.*

Az „*Erdészeti Lapok*“ 1907. évi 1047. és következő lapjain ismertettem e hernyónak a múlt évben véghezvitt pusztításait. Nem lesz tehát érdektelen, ha károsításának menetét a folyó évre nézve is megismertetem. Bonyolította az idén a helyzetet, hogy a rendkívül kedvező idő által elősegítve egyéb hernyó is elszaporodott a gyümölcsösökben, minek megfigyelése a földművelési miniszter ur f. é. 15000/VI—3. sz. rendeletével tételt kötelező feladatává az erdőhatóságoknak. Legyen azért megengedve, hogy a gyümölcsösökben okozott károsításról, melyért a községek szintén az erdőt okolják, megemlékezzem, mielőtt az erdőben okozott kárra rátérnék.